

La nit de la carbassa és també una festa catalana

Autor: Ramon Redorta

Data de publicació: 25-10-2010

Ara que s'acosta la castanyada, potser seria bo trencar falsos mites, perquè la carbassa és ben nostra! Article d'En Ramon Ridorta que parla de les arrels d'aquest ritual a la terra.

El fenomen de la globalització que s'ha covat a través dels mitjans de comunicació ha creat nous costums i nous hàbits entre la nostra societat. La cultura no n'és pas exempta, ans el contrari, puix és permeable a totes les noves interpretacions. És la gent qui decideix quin ritual li és més útil i quin ja no. Tots Sants n'és un cas paradigmàtic d'aquest fet. Aquesta festa es debat entre dues forces: la conservació d'un ritual que és entès com a genuï, la Castanyada, i l'assimilació del Halloween nordamericà. Si bé, la Castanyada es manté a casa nostra i entre les zones més rurals i interiors de Catalunya com a majoritària i institucionalitzada, cal fer notar que entre la jovenalla de ciutat o urbana creix la simpatia per al Halloween d'una forma meteòrica, amb el suport de mitjans de comunicació i el consumisme.

Però d'on ve aquesta festa? Els Celtes en el mes de Samon celebraven el Samuhin entre l'1 i l'11. (Actualment es pot llegir entre Tots Sants i Sant Martí). Per la festa de Samuhin s'obrien les portes del món, i els avantpassats tornaven a visitar els seus descendents, els quals els obsequiaven per rebre'n la seva benedicció. Va ser l'emperador Lluís el Piadós amb la influència dels bisbes de la Gàl·lia que va proposar celebrar la festa cristiana coincidint amb el Samuhin. Es tractava d'aprofitar un esdeveniment popular per cristianitzar-ne el seu contingut. I així s'ha mantingut fins ara.

A casa nostra, és tradicional encendre foc a la nit de Tots Sants i coure castanyes. D'aquesta festa en diem la Castanyada. També a la castanyada es fan panellets amb una base d'ametlles mòltes i pinyons, però també amb moniatos, patates i darrerament amb xocolata i coco. Aquests panellets, que antigament eren presents o ofertes als avantpassats, fan les delícies de grans i petits per a les postres. Els grans solen acompanyar els panellets amb vi dolç (vi bo). També, les castanyes, quan es couen, es reguen amb vi dolç. L'endemà, el dia de Tots Sants, és dia de veneració dels éssers estimats que han traspassat, i per tant, tothom visita el cementiri per a resar i guarnir-ne el record amb flors i rams.

Una altra pràctica més reduïda geogràficament és la carbassa buida amb una espelma flamejant, el que se'n diu vulgarment: fer la por. Aquesta pràctica s'havia fet a les comarques del Ripollès i d'Osona. Era molt extès en les àrees rurals i d'una forma popular, buidar carbasses i exposar-les a les nits amb espelmes als marges de camins, o tant a dins com a fora de les cases. L'objectiu era provocar la por als més innocents. També s'havia fet amb naps. Es buidava el nap, i com en la carbassa, s'hi feia amb l'ajuda d'un ganivet cinc forats a semblança de la cara humana: dos ulls, un nas i una boca desdentegada, o amb dents de serreta. Cal remarcar, que el fet de fer-ho amb naps, relaciona directament aquesta pràctica amb els celtes, ja que és així com originàriament es feia. Per tant, és pot concloure, que a Malla, i a la Plana de Vic, hi ha perviscut pràctiques molt antigues (paganes) de la cultura centreeuropea. De tota manera, ara costa dissociar aquest joc de fer por amb la icona del Halloween entre la mainada i entre els adults, atesa la influència de la televisió. Caldria, però, fer una anàlisi més acurada sobre aquest tema, i incentivar des de les escoles i entitats culturals l'explicació del sentit original de la cara de carbassa o nap amb espelma. Tot i la seva pràctica lúdica i pagana, la qual també és important, convindria recuperar el sentit original que va motivar a encendre espelmes dins de naps o carbasses, el qual, ben segur, que és més profund, religiós i mitològic. Aquesta pràctica és tan nostra com la castanyada.

Ramon Redorta

Article del dissabte 14 de novembre de 2009 publicat a blog <http://costumaridemalla.blogspot.com/> amb el títol "Tots Sants".